

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/1/1/95

MŁODE POKOLENIE W OPINIACH SWOICH RODZICÓW - POGLĄDY WYCHOWAWCZE, ASPIRACJE, PROBLEMY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

O własnych dzieciach mamy zazwyczaj dobre zdanie. Czy znaczy to, że bezwarunkowo akceptujemy współczesną młodzież? Interesowała nas nie tylko odpowiedź na to pytanie, ale również ocena stosunków między rodzicami a dziećmi. Chcieliśmy też poznać najważniejsze problemy młodych ludzi widziane z perspektywy jednej i drugiej strony. Istotnym dopełnieniem tego obrazu będzie próba odtworzenia wyobrażeń i preferencji wychowawczych rodziców¹.

Kto powinien wychowywać?

Zapytaliśmy ankietowanych rodziców, kto - według ich opinii - powinien przede wszystkim zajmować się wychowaniem. Odpowiedzi wskazują, że zadanie to generalnie powinno należeć do rodziny i szkoły². Różnice w poglądach na ten temat ujawniają się wyłącznie ze względu na zakres kompetencji obu instytucji w poszczególnych dziedzinach życia.

Rodzice powinni przede wszystkim nauczyć dziecko, jak uczciwie żyć (99% wskazań). Nieco mniejsze, choć również duże (56%) są oczekiwania wobec szkoły, która też powinna wpajać uczciwość. W opinii 18% ankietowanych, etyczną stroną rozwoju młodego człowieka powinien zajmować się także Kościół.

¹Badanie "Moja rodzina" - sfinansowane przez Program "Reformy Polityki Społecznej", działający pod auspicjami Instytutu Nauk o Człowieku w Wiedniu (Grant The Pew Charitable Trusts) - zrealizowano w dniach 10-20 września '94 na próbie adresowo-losowej dorosłych mieszkańców Polski mających co najmniej jedno dziecko poniżej 19 lat (N=1222).

²Na liście, z której należało wybrać dwie możliwości, wymienieni byli: rodzice, dziadkowie, szkoła i nauczyciele, Kościół, rówieśnicy, czyli koledzy i koleżanki oraz telewizja.

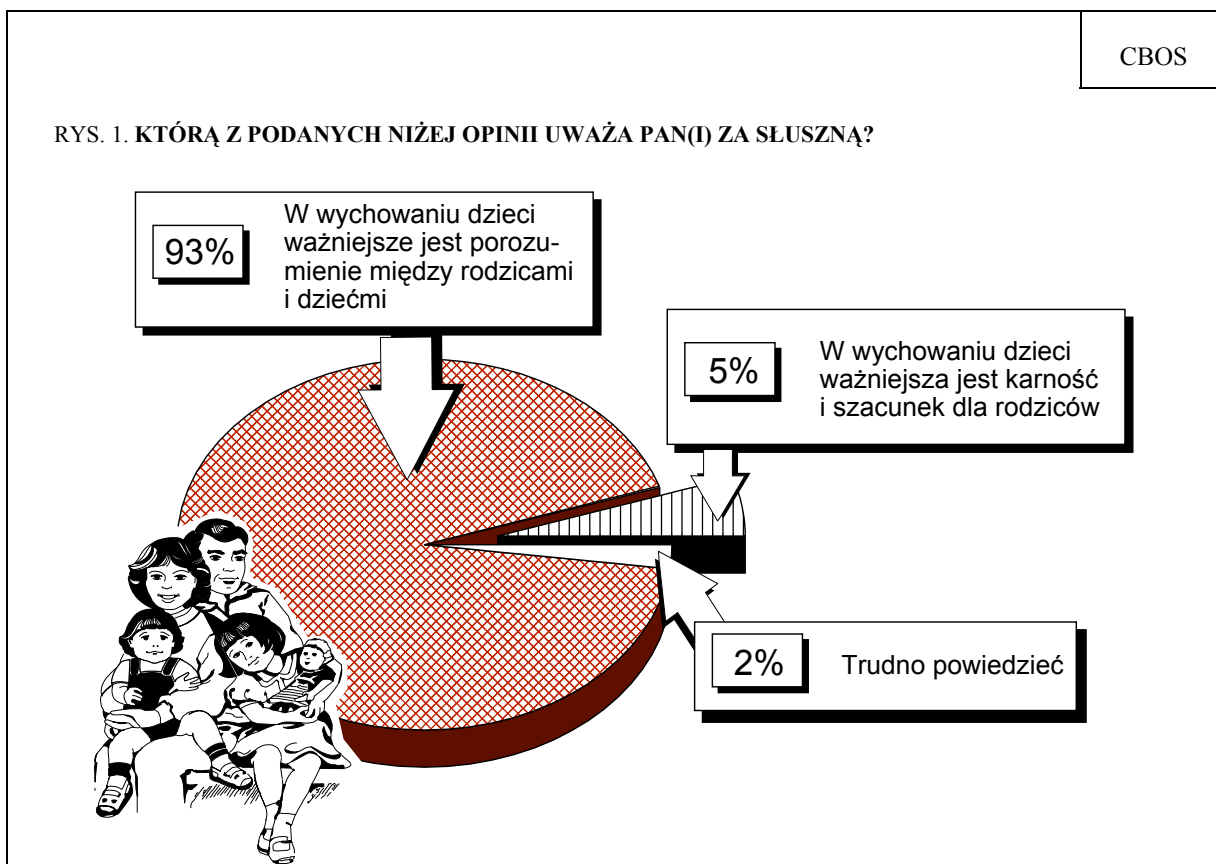
Ogólnej ogłady i umiejętności zachowania się, czyli tzw. kindersztuby, powinno się nabywać przede wszystkim w domu. W dzisiejszych uwarunkowaniach cywilizacyjnych i kulturowych należy przez to rozumieć, że w obrębie rodziny nuklearnej powinni tego uczyć rodzice, rzadko wskazywano dziadków. Zasady właściwego zachowania młodzi ludzie powinni wnosić nie tylko z domu, ale i ze szkoły. Dla 83% respondentów właśnie realizowanie funkcji wychowawczych jest istotnym zadaniem tej instytucji.

Nieco inaczej rozkładają się akcenty, jeśli chodzi o rozwój intelektualny dziecka. Jego zainteresowania, uzdolnienia i talenty w tym samym stopniu powinna stymulować nauka w szkole (92% wskazań), co indywidualna troska rodziców (89%). W bardzo niewielkim stopniu ankietowani zdaliby się w tym procesie na dziadków (4%) czy telewizję (3%).

W opinii zdecydowanej większości badanych, rozmowy na temat płci, wychowania seksualnego młodych ludzi powinni podejmować rodzice (94%) oraz szkoła (86%). Tylko 3% respondentów jest zdania, że ważną rolę w tej dziedzinie powinien również odgrywać Kościół.

Jak zatem widać, społeczeństwo podziela pogląd znany m.in. z encyklik papieskich, a upowszechniany także w związku z trwającym właśnie Rokiem Rodziny, że rodzina jest w naszej kulturze najważniejszym nośnikiem uspołecznienia. Większość funkcji wychowawczych wobec młodego pokolenia powinna być realizowana właśnie w rodzinie i przez rodziców. Na drugim miejscu pozostaje szkoła, z którą wielu ankietowanych wiąże bardzo duże oczekiwania. Pozostałe instytucje pełnią w procesie wychowawczym funkcje raczej pomocnicze.

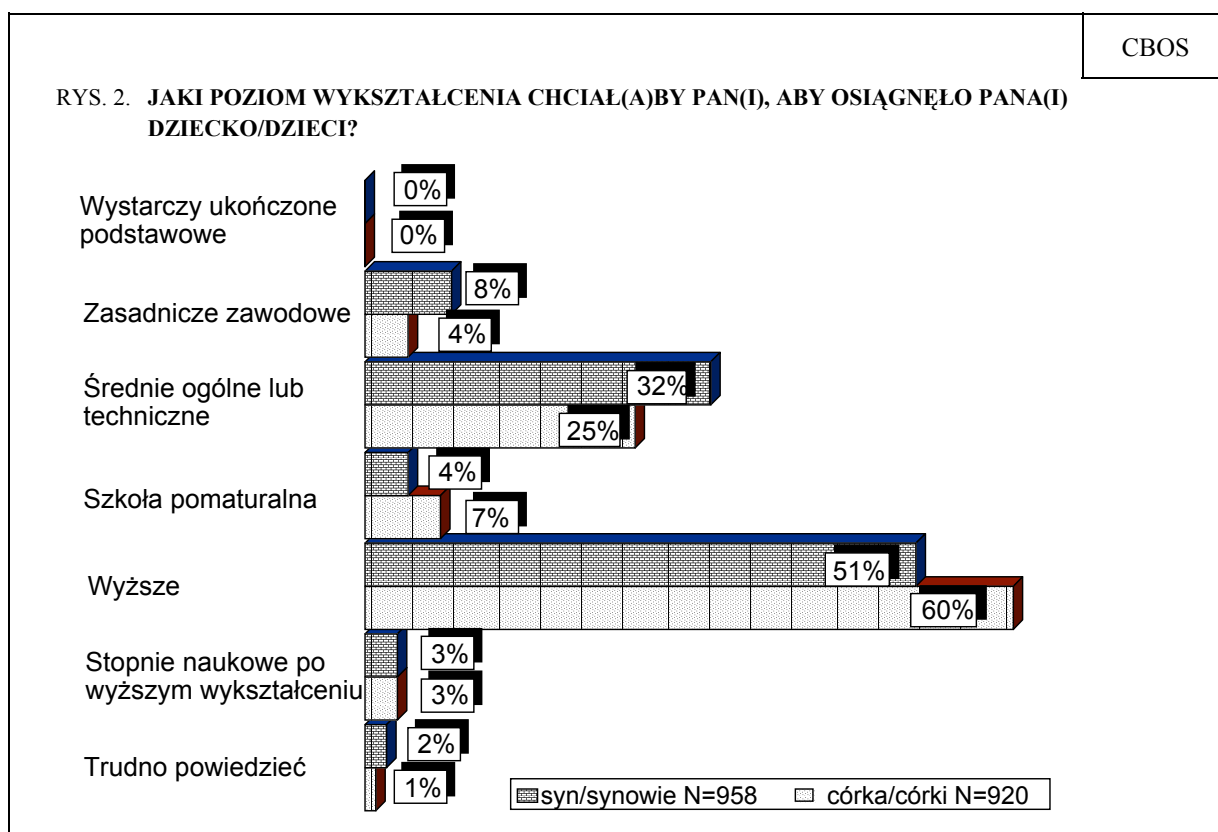
Powstaje pytanie, jakiego rodzaju wychowanie preferują rodzice - tradycyjne (oparte na większym dystansie wobec dziecka, bezwarunkowym szacunku dla rodziców i dyscyplinie) czy też raczej takie, które polega na bliskim kontakcie i pełnym zrozumieniu podejściu do problemów dzieci.

Wychowanie, w którym szacunek wobec starszych i karność są ważniejsze niż poczucie wzajemnej bliskości, jest - zgodnie z deklaracjami rodziców - w całkowitym odwrocie. Zauważmy, że ten sposób wychowywania był silnie związany z codziennym życiem w obrębie wielkiej, składającej się z kilku pokoleń rodziny, w której zachowanie hierarchii i wewnętrznego porządku oraz ścisłego podziału ról, a także związana z tym konieczność wdrażania najmłodszych do społecznej dyscypliny, były warunkiem jej istnienia i funkcjonowania. Obecnie zdecydowanie preferowany jest model - właściwy rodzinie nuklearnej - w którym istnieje bliskość emocjonalna i społeczna, czyli wzajemne zrozumienie między rodzicami a dziećmi. Ten typ więzi rodzinnej jest charakterystyczny dla rodziny zdehierarchizowanej, o wymiennych rolach, w której czynniki statusowe znajdują się na dalszym planie. Koresponduje to, jak wskazują ankietowani, z niewielkim wpływem wychowawczym dziadków.

Aspiracje edukacyjne rodziców

Szkoła jest drugą (po rodzinie) instytucją, z którą badani wiążą największe oczekiwania, jeśli chodzi o powinności wychowawcze wobec młodego pokolenia. Edukacyjne ambicje rodziców są dobrą miarą wartości, jaką w społeczeństwie ma wykształcenie. Zapytaliśmy ankietowanych, jaki poziom wykształcenia ich dzieci zadowalałby ich najbardziej.

Ponad połowa Polaków chciałaby, aby ich dzieci zdobyły wyższe wykształcenie, tylko nieco ponad jedna trzecia zadowoliliby się średnim lub niższym niż średnie wykształceniem dla córki albo syna.

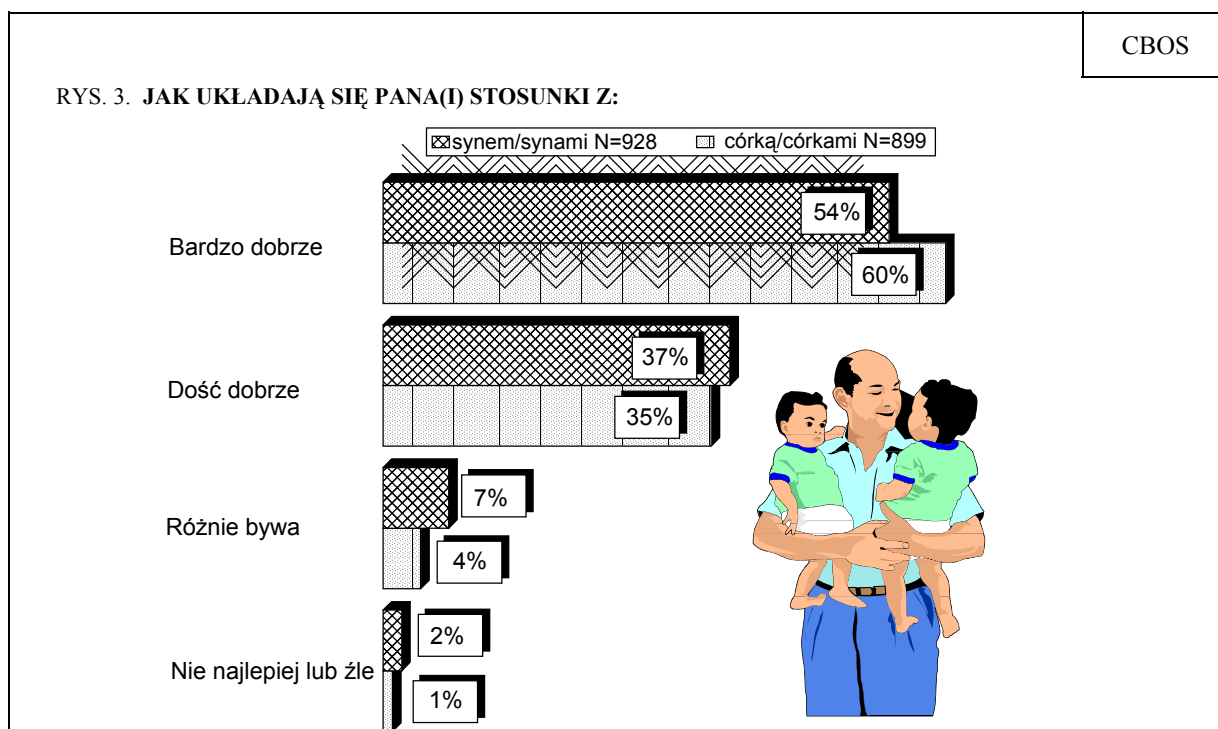
Nieco wyższego poziomu wykształcenia oczekuje się od córki niż syna. Trudno jednoznacznie wyjaśnić przyczyny tego zjawiska. Być może syn jako przyszła głowa rodziny powinien - według rodziców - przede wszystkim łożyć na jej utrzymanie, obecnie zaś

możliwości zarobkowe nie wiążą się bezpośrednio z posiadanym wykształceniem. Na wsi przygotowuje się chłopców do objęcia ojcowizny, więc nie posyła do szkół. Natomiast jeśli chodzi o córkę, edukacja stwarza jej lepsze perspektywy życiowe. Być może wynika to także stąd, że dziewczynki są pilniejsze, na ogół uczą się trochę lepiej od chłopców, zatem dopasowuje się wymagania wobec synów do ich szkolnych możliwości. Można to również interpretować "feministycznie" - w opinii Polaków mających dzieci, kobieta musi być trochę lepiej wykształcona niż mężczyzna, by dać sobie radę w życiu.

Ludzie bardziej wykształceni chcieliby, aby ich dzieci były również dobrze wykształcone. Większe ambicje w tym zakresie mają rodzice mieszkający w miastach (szczególnie w mniejszych) niż na wsi oraz osiągający wyższe dochody na osobę w rodzinie, co zapewne wiąże się z ich możliwościami w tym względzie. Jednak aspiracji rodziców nie wyznaczają, jak się wydaje, wyłącznie czynniki statusu społecznego. Ci, którzy wierzą, że ich rodzina ma szansę poprawy swojej sytuacji życiowej w najbliższych latach, pragną dla swoich dzieci nieco wyższego poziomu wykształcenia niż badani nie dostrzegający takiej możliwości.

Stosunki rodzice - dzieci

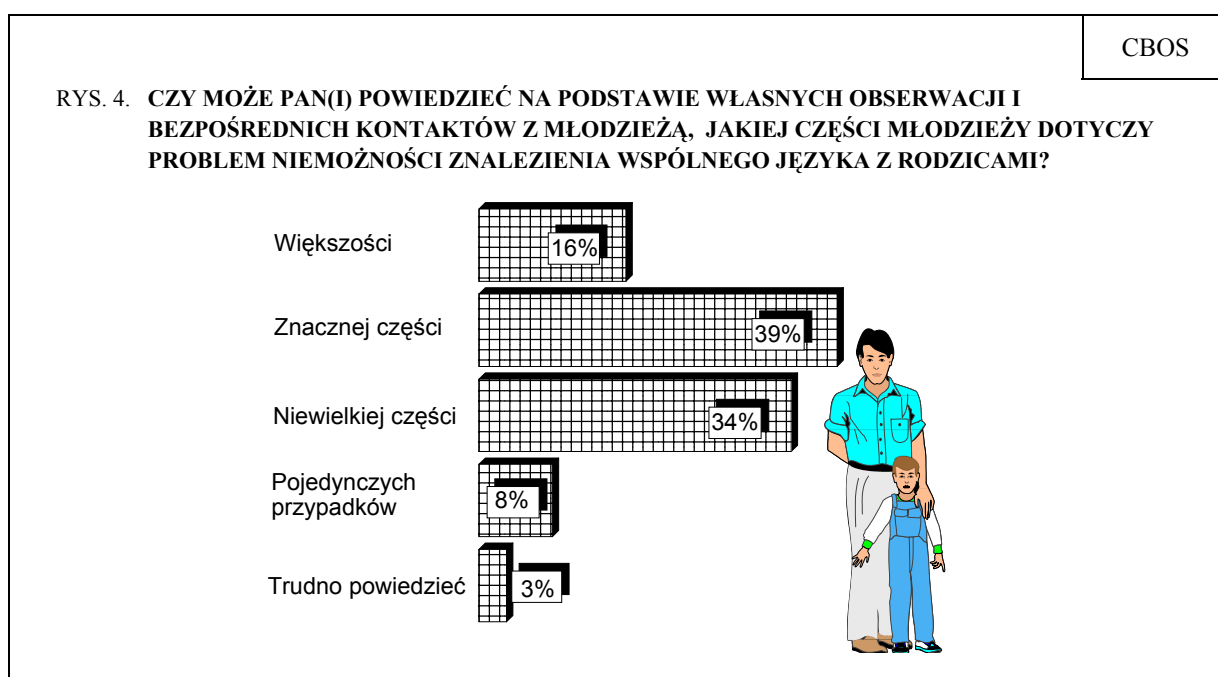
Rodzice są przeświadczeni, że ich stosunki z dziećmi są bardzo dobre bądź dobre. Do wyjątków należą określenia, że układają się one źle czy nie najlepiej. Rzadko też stwierdzano: "różnie bywa". Czy oznacza to, że w polskiej rodzinie panuje międzypokoleniowa sielanka? Można w to wątpić, z innych deklaracji bowiem wynika, że w jednej czwartej badanych rodzin zdarzają się konflikty między rodzicami, wynikające z kłopotów wychowawczych, jakie sprawiają dzieci. Wysoki i zapewne zawyżony poziom ocen stosunków rodzice - dzieci bierze się zapewne stąd, że zła ocena tych relacji poniekąd obciążałaby samych rodziców. Być może bagatelizowanie trudności wychowawczych wynika również z zasady, by nie wynosić swoich problemów rodzinnych na zewnątrz.

Zdaniem rodziców, nieco lepiej układają się ich stosunki z córkami niż z synami. Potwierdzałoby to tradycyjny pogląd, że córkę łatwiej jest wychować - jest grzeczniejsza, sprawia mniej trudności wychowawczych, pozostaje "bliższa" domu i rodziców. Natomiast synowie bywają bardziej konfliktowi, częściej walczą o podwyższenie swojej pozycji w rodzinie. Są to jednak różnice minimalne.

Należy podkreślić, że pobieranie przez rodzinę zasiłku dla bezrobotnych nie wpływa na jakość stosunków łączących rodziców i dzieci. Można natomiast zaobserwować gorsze niż przeciętnie relacje między rodzicami a dziećmi w tych rodzinach, które korzystają lub korzystały z pomocy społecznej. Oznaczać to może, że bezrobocie i pobierany w związku z tym zasiłek, choć z punktu widzenia społeczeństwa jest środkiem nadzwyczajnym, nie świadczy jeszcze w naszych obecnych warunkach o społecznej degradacji rodziny i nie oddziałuje bezpośrednio na jakość stosunków w niej panujących. Natomiast zasiłek z pomocy społecznej częściej jest objawem pewnego rodzaju "choroby" rodziny, znajdującej swoje odbicie również w gorszych relacjach między rodzicami a dziećmi.

Potwierdzenie tezy, że stosunki łączące nas z własnymi dziećmi oceniane są trochę lepiej niż faktycznie wyglądają, znajdujemy w ogólnej diagnozie stosunków międzypokoleniowych w polskim społeczeństwie. Ponad połowa badanych rodziców stwierdza, że niemożność porozumienia się, znalezienia wspólnego języka z rodzicami, dotyczy znacznej części lub nawet całej młodzieży.

Istnieją bardzo duże różnice między ocenami stosunków z dziećmi panujących we własnej rodzinie a tym, co dostrzega się w otoczeniu, wśród sąsiadów czy znajomych.

Konstatacja o powszechnym występowaniu trudności w porozumieniu się z rodzicami jest tym częstsza, im wyższy poziom wykształcenia ankietowanych. Trudno przesądzić, czy wynika to z większych trudności w znalezieniu wspólnego języka z młodymi ludźmi, w środowiskach lepiej wykształconych czy raczej z mniej uważnej obserwacji i bezrefleksyjności wśród osób o niższym poziomie wykształcenia. Zjawisko to najczęściej dostrzegają przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracownicy fizyczno-umysłowi, najrzadziej zaś rolnicy.

Podsumowując można powiedzieć, że porozumienie między rodzicami i dziećmi jest - zdaniem respondentów - najważniejszą dyrektywą wychowawczą. Bardzo trudno jednak je osiągnąć i według deklaracji badanych możliwe jest tylko we własnej rodzinie.

Problemy młodego pokolenia w oczach rodziców i dzieci

Nieumiejętność porozumienia się z rodzicami nie jest jedynym problemem, z którym - według ankietowanych - borykają się młodzi ludzie. Na podstawie przedstawionej im listy, badani oceniali skalę innych niekorzystnych zjawisk, które występują wśród młodego pokolenia. Odpowiedzi rodziców skonfrontowaliśmy z oceną tych samych problemów dokonaną przez młodzież³.

Tabela 1

w procentach

Czy, na podstawie własnych obserwacji i bezpośrednich kontaktów z młodzieżą może Pan(i) powiedzieć, jakiej części dotyczą zjawiska występujące w środowisku młodzieżowym:	Wskazania respondentów				
		większości	znacznej części	niewielkiej części	pojedynczych przypadków
- brak perspektyw życiowych	rodzice	39	45	13	3
- kult pieniądza, pogoń za pieniądzem	rodzice	37	41	16	6
	młodzież	51	35	11	3
- obojętność wobec spraw innych ludzi	rodzice	24	43	29	5
	młodzież	21	41	29	8
- bezradność w załatwianiu swoich spraw	rodzice	13	37	38	12
	młodzież	9	29	44	15

Według znacznej większości rodziców, obecnie przed młodymi ludźmi nie ma żadnych zachęcających perspektyw życiowych. Najostrzej postrzegają to osoby, które same również nie widzą takich perspektyw: bezrobotni, a także oceniający własne warunki materialne jako złe.

Zdaniem ponad trzech czwartych ankietowanych, wśród młodzieży panuje kult pieniądza, nadmierna fascynacja materialną stroną życia, przy pewnej obojętności wobec spraw innych ludzi (według 67% badanych dotyczy to znacznej części bądź większości). W tych wymiarach najbardziej krytyczni wobec młodego pokolenia są najmłodszy rodzice - respondenci do 24 roku życia.

³Patrz komunikaty CBOS: "Młodzież we własnych oczach - wartości, obyczaje, problemy", lipiec '94 oraz "Plany, dążenia i aspiracje życiowe młodzieży", czerwiec '94.

W opinii połowy badanych rodziców, współczesna młodzież jest przygotowana do życia w świecie instytucji - tylko część młodzieży wykazuje bezradność w załatwianiu swoich spraw.

Ogólnie można powiedzieć, że rodzice nieco krytyczniej oceniają młodzież niż ona sama. Jedynie kult pieniądza panujący wśród większości częściej dostrzegają ludzie młodzi niż ich rodzice. Natomiast rodzice częściej przypisują młodzieży nadmierną obojętność wobec spraw innych ludzi. Krytyczniej również postrzegają kompetencje społeczne młodych - uważają, że większa jest skala ich bezradności w załatwianiu swoich spraw. Nie można jednak powiedzieć, by oceny młodzieży i rodziców różniły się radykalnie.

Opinie rodziców i dzieci o zagrożeniach

Nie ma wielkich różnic między poglądami młodzieży i rodziców na temat stopnia zagrożenia młodych ludzi patologiami społecznymi oraz zbytnią swobodą seksualną.

Tabela 2

w procentach

Czy, na podstawie własnych obserwacji i bezpośrednich kontaktów z młodzieżą, może Pan(i) powiedzieć, jakiej części dotyczą zjawiska występujące w środowisku młodzieżowym:	Wskazania respondentów				
		większości	znacznej części	niewielkiej części	pojedynczych przypadków
- palenie papierosów	rodzice	37	46	14	3
	młodzież	56	37	5	1
- nadużywanie alkoholu	rodzice	15	42	32	12
	młodzież	34	47	15	4
- narkomania	rodzice	3	16	46	34
	młodzież	4	22	39	34
- chuligaństwo, wandalizm	rodzice	18	35	36	10
	młodzież	19	34	31	16
- zbytńia swoboda seksualna	rodzice	9	32	38	21
	młodzież	16	35	31	16

Najbardziej rozpowszechnioną plagą wśród młodzieży - w opinii zarówno rodziców, jak i samych zainteresowanych - jest palenie papierosów. Zdecydowana większość (83%) rodziców uważa, że dotyka to znacznej części bądź większości młodego pokolenia Polaków. Młodzież jednak szerzej definiuje rozpowszechnienie się tego nałogu.

Młodzież również znacznie częściej niż dorośli uważa, że wśród większości jej rówieśników szerzy się zjawisko nadużywania alkoholu. Być może młodzi ludzie mają pod tym względem wyższe standardy niż dorośli. Zapewne jednak wynika to stąd, że tylko okazjonalnie alkohol bywa spożywany, nie mówiąc o jego nadużywaniu, w obecności rodziców czy osób dorosłych, najczęściej towarzyszy zabawom w gronie rówieśników. Dlatego 57% rodziców uważa, że nadużywanie alkoholu zagraża większości lub znacznej części młodego pokolenia, podczas gdy podziela tę opinię aż 81% badanej młodzieży.

Nieco wyraźniej młodzież postrzega skalę zagrożenia narkomanią, choć większość - podobnie jak rodzice - ocenia, że zagrożenie to dotyczy niewielkiej części młodzieży albo nawet tylko pojedynczych przypadków.

Obie grupy w podobnym wymiarze dostrzegają chuligaństwo i wandalizm. Zdaniem przeważającego odsetka ankietowanych, zjawiska te dotyczą tylko części młodego pokolenia. Wydaje się jednak, że młodzież w porównaniu z dorosłymi nieco je bagatelizuje.

W podobny sposób oceniana jest skłonność do zbytnej swobody seksualnej wśród młodzieży - znaczna większość obu badanych populacji ocenia, że dotyczy ona tylko jej części. Trzeba jednak zaznaczyć, że młodzież nieco szerzej niż osoby dorosłe definiuje zasięg tego zjawiska - ponad połowa młodych uważa, że dotyczy ono znacznej części bądź większości (wśród rodziców 41%). O przyczynach tej drobnej różnicy w ocenie skali można powtórzyć to, co zostało powiedziane przy okazji nadużywania alkoholu - w naszych uwarunkowaniach kulturowych ta sfera życia znajduje się w znacznej mierze poza możliwościami kontroli dorosłych.

Należy podkreślić, że w opinii rodziców najbardziej powszechnym zagrożeniem dla młodego pokolenia jest palenie papierosów, spożywanie alkoholu oraz chuligaństwo i wandalizm. Mniejsza jest w środowisku młodzieżowym skala takich zjawisk, jak zbyt swoboda seksualna oraz narkomania. Rozpowszechnienie się patologii wśród młodzieży, a także jej nieprzystosowanie społeczne częściej dostrzegają kobiety niż mężczyźni. Najbardziej

krytyczni wobec młodego pokolenia pozostają robotnicy niewykwalifikowani oraz osoby bezrobotne, najbardziej pobłażliwie zaś skalę negatywnych zjawisk wśród młodzieży oceniają rolnicy oraz kadra kierownicza i inteligencja.

★

★

★

Stosunki z dziećmi panujące w polskiej rodzinie są, zdaniem rodziców, dobre lub bardzo dobre, choć jednocześnie ponad połowa badanych uważa, że co najmniej znaczna część młodzieży nie potrafi znaleźć z nimi wspólnego języka. W wychowaniu zdecydowanie preferowany jest model bliskości i porozumienia między rodzicami i dziećmi. Nie ma dużych różnic między młodzieżą a rodzicami w ocenie zagrożenia młodych ludzi patologiami społecznymi, jedynie nadużywanie alkoholu jest - zdaniem młodzieży - dużo powszechniejsze niż postrzegają to rodzice.

Większość rodziców chciałaby dla swoich dzieci wyższego wykształcenia, jedną trzecią zadowoliliby edukacja na średnim lub tylko zawodowym poziomie.

Rodzice doceniając wagę własnych zadań wychowawczych wobec młodego pokolenia bardzo wiele oczekują w tym zakresie od szkoły. Powinna ona - ich zdaniem - rozwijać zdolności, poszerzać wiedzę, ale także uczyć uczciwości, zasad zachowania, zajmować się wychowaniem seksualnym. Można wątpić, czy w obecnych warunkach finansowych szkolnictwa państwowego ta instytucja będzie w stanie sprostać tak wygórowanym oczekiwaniom.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Jaki poziom wykształcenia chciał(a)by Pan(i), aby osiągnął Pana(i) syn(owie)? 1 - Wystarczy podstawowe; 2 - Zasadnicze zawodowe; 3 - Średnie ogólne lub techniczne; 4 - Szkoła pomaturalna; 5 - Wyższe; 6 - Stopnie naukowe po wyższym wykształceniu

	1	2	3	4	5	6	(%) Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	0	8	32	4	51	3	2	958
Płeć								
Mężczyźni	0	6	33	3	51	4	2	405
Kobiety	0	9	31	5	51	3	2	553
Wiek								
do 24 lat	0	7	33	9	47	2	2	57
25-34	0	4	37	3	52	2	3	249
35-44	0	9	32	4	52	3	1	437
45-54	1	10	26	7	49	4	3	166
55 lat i więcej	0	15	24	2	50	4	4	46
Miejsce zamieszkania								
Wieś	0	13	35	4	42	3	2	366
Miasto do 20 tys.	0	5	38	6	48	2	2	120
od 21 do 100 tys.	0	4	25	4	61	6	1	198
101-500 tys.	0	6	31	4	56	1	2	181
501 tys. i więcej mieszk.	0	3	28	3	59	4	2	92
Region								
Północny	0	7	40	4	48	2	0	113
Zachodni	0	8	32	5	53	1	1	99
Środkowo-zachodni	0	11	34	4	49	1	0	144
Środkowy	0	6	29	2	55	5	4	161
Wschodni	0	6	23	9	52	6	3	124
Południowo-wschodni	1	12	25	2	57	2	1	161
Południowo-zachodni	0	3	40	6	44	3	4	156
Wykształcenie								
Podstawowe	0	17	39	5	34	2	3	238
Zasadnicze zawodowe	0	9	40	5	41	3	3	314
Średnie	0	2	26	5	63	3	1	319
Wyższe	0	0	3	0	87	9	0	87
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	0	1	8	3	81	6	1	99
Prac.umysł.niż.szczębla	0	3	27	5	63	2	0	131
Pracownicy fiz.- umysł.	0	1	40	5	51	1	1	75
Robotnicy wykwalifikowani	0	4	46	3	41	6	1	163
Robotnicy niewykwalifik.	0	15	37	4	41	1	1	91
Rolnicy	1	17	30	7	40	3	3	103
Prywatni przedsiębiorcy	0	1	19	3	74	1	1	69
Bierni zawodowo								
Renciści i emeryci	0	10	34	8	36	5	7	91
Bezrobotni	0	13	40	4	43	0	0	53
Gospodynie domowe i inni	0	18	33	3	43	0	5	80
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 750 tys.zł	1	18	37	2	36	2	3	143
750 tys. - 1249 tys.	0	10	34	5	47	3	1	271
1250 tys. - 1749 tys.	0	7	36	4	50	3	0	215
1750 tys. - 2249 tys.	0	3	33	6	53	2	2	162
2250 tys. i powyżej	0	2	17	5	69	5	3	154
Ocena własnych war. mater.								
Złe	0	12	33	3	47	4	2	285
Średnie	0	6	35	5	48	3	2	449
Dobre	0	5	24	5	62	1	1	221
Zainteresowanie polityką								
Duże	0	2	24	2	64	7	1	108
Średnie	0	7	30	5	54	2	2	454
Małe lub żadne	0	10	35	5	44	3	3	395
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	0	12	19	8	62	0	0	26
Raz w tygodniu	0	8	32	4	50	3	2	583
Kilka razy w roku	0	8	34	3	51	2	1	272
W ogóle nie uczestniczy	0	4	27	7	55	4	4	75
Poglądy polityczne								
Lewica	0	5	35	6	49	3	2	197
Centrum	0	8	30	3	55	3	0	315
Prawica	0	3	28	5	58	5	1	151
Trudno powiedzieć	0	12	34	4	44	2	4	295

Tabela 2. Jaki poziom wykształcenia chciał(a)by Pan(i), aby osiągnęła Pana(i) córka(i)? 1 - Zasadnicze zawodowe; 2 - Średnie ogólne lub techniczne; 3 - Szkoła pomaturalna; 4 - Wyższe; 6 - Stopnie naukowe po wyższym wykształceniu

(%)

	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	4	25	7	60	3	1	920
Płeć							
Mężczyźni	5	24	5	61	3	2	388
Kobiety	4	26	8	59	2	1	531
Wiek							
do 24 lat	3	34	11	46	6	0	35
25-34	2	26	8	59	3	2	261
35-44	5	22	6	63	3	1	420
45-54	3	27	6	59	2	2	161
55 lat i więcej	13	26	5	49	5	3	39
Miejsce zamieszkania							
Wieś	7	28	7	53	3	2	357
Miasto do 20 tys.	2	24	5	66	2	1	104
od 21 do 100 tys.	3	18	8	65	5	1	173
101-500 tys.	3	25	8	62	2	1	198
501 tys. i więcej mieszk.	1	25	6	62	5	1	87
Region							
Północny	5	31	5	57	1	0	112
Zachodni	7	33	5	53	0	2	98
Środkowozachodni	5	31	6	56	2	0	147
Środkowy	1	21	11	68	3	1	149
Wschodni	2	16	5	63	5	3	118
Południowo-wschodni	6	23	7	61	1	1	136
Południowo-zachodni	4	23	8	58	6	1	160
Wykształcenie							
Podstawowe	7	32	10	49	1	2	239
Zasadnicze zawodowe	7	32	7	50	3	1	321
Średnie	1	16	7	73	3	1	289
Wyższe	0	4	0	90	6	0	71
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	0	5	1	88	5	0	75
Prac. umysł. niż. szczebla	2	16	8	72	3	1	116
Pracownicy fiz. - umysł.	0	29	5	64	2	0	85
Robotnicy wykwalifikowani	3	32	7	54	4	1	168
Robotnicy niewykwalifik.	12	27	8	49	1	2	84
Rolnicy	7	29	8	49	4	3	98
Prywatni przedsiębiorcy	2	15	3	78	2	0	60
Bierni zawodowo							
Renciści i emeryci	7	28	10	47	5	3	92
Bezrobotni	3	24	7	66	0	0	58
Gospodynie domowe i inni	7	35	11	46	0	1	81
Dochody na jedną osobę							
Poniżej 750 tys. zł	8	28	5	54	2	2	144
750 tys. - 1249 tys.	4	28	9	54	3	1	281
1250 tys. - 1749 tys.	4	30	9	54	2	1	210
1750 tys. - 2249 tys.	3	21	5	67	4	0	141
2250 tys. i powyżej	2	10	5	78	4	2	129
Ocena własnych war. mater.							
Złe	5	28	7	55	3	1	283
Średnie	4	26	8	58	3	2	429
Dobre	4	18	5	71	1	0	205
Zainteresowanie polityką							
Duże	2	21	5	65	6	1	97
Średnie	3	23	8	63	2	1	430
Małe lub żadne	7	28	6	55	3	2	392
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	4	29	8	54	4	0	24
Raz w tygodniu	4	26	6	58	4	2	558
Kilka razy w roku	4	24	8	63	1	0	269
W ogóle nie uczestniczy	6	18	12	62	3	0	68
Poglądy polityczne							
Lewica	3	27	7	58	3	1	179
Centrum	5	24	7	61	3	1	304
Prawica	2	19	6	67	5	1	141
Trudno powiedzieć	5	27	7	56	2	2	296

Tabela 3. Czy, na podstawie własnych obserwacji i bezpośrednich kontaktów z młodzieżą, może Pan(i) powiedzieć, jakiej części młodzieży dotyczy brak wspólnego języka z rodzicami? 1 - Większości; 2 - Znacznej części; 3 - Niewielkiej części; 4 - Tylko pojedynczych przypadków

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	39	34	8	3	1220
Płeć						
Mężczyźni	13	39	36	9	3	502
Kobiety	18	39	33	7	3	717
Wiek						
do 24 lat	27	29	30	11	3	66
25-34	19	43	27	7	3	350
35-44	14	38	37	8	2	543
45-54	9	40	40	7	4	206
55 lat i więcej	20	27	37	14	2	51
Miejsce zamieszkania						
Wieś	10	35	41	12	2	448
Miasto do 20 tys.	18	37	34	8	3	143
od 21 do 100 tys.	20	39	31	7	3	238
101-500 tys.	21	44	29	4	3	265
501 tys. i więcej mieszk.	17	47	30	5	2	125
Region						
Północny	23	36	30	9	3	149
Zachodni	15	36	39	7	3	128
Środkowozachodni	14	41	35	7	2	182
Środkowy	18	35	35	7	6	211
Wschodni	14	37	38	10	1	152
Południowo-wschodni	13	44	28	12	4	189
Południowo-zachodni	15	43	37	5	0	209
Wykształcenie						
Podstawowe	17	31	40	10	3	295
Zasadnicze zawodowe	18	36	36	9	2	406
Średnie	14	45	31	7	3	415
Wyższe	13	52	25	7	4	104
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	12	50	26	6	5	115
Prac. umysł. niż. szczebla	16	43	33	7	1	175
Pracownicy fiz.- umysł.	25	37	26	8	4	110
Robotnicy wykwalifikowani	17	40	33	6	4	210
Robotnicy niewykwalifik.	15	39	40	5	1	113
Rolnicy	9	28	44	16	2	122
Prywatni przedsiębiorcy	11	45	32	9	4	85
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	15	35	35	14	1	111
Bezrobotni	23	41	33	1	1	75
Gospodynie domowe i inni	17	32	41	7	3	100
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 750 tys. zł	15	36	33	15	2	171
750 tys. - 1249 tys.	19	32	38	8	3	331
1250 tys. - 1749 tys.	15	42	31	9	3	279
1750 tys. - 2249 tys.	17	43	33	5	2	211
2250 tys. i powyżej	12	45	36	4	2	209
Ocena własnych war. mater.						
Złe	19	37	34	7	4	353
Średnie	14	41	34	9	2	569
Dobre	16	38	36	7	2	294
Zainteresowanie polityką						
Duże	16	45	34	6	0	128
Średnie	15	40	34	8	3	581
Małe lub żadne	16	37	35	9	3	510
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	32	35	26	6	0	34
Raz w tygodniu	14	36	38	9	3	730
Kilka razy w roku	17	44	29	7	3	356
W ogóle nie uczestniczy	17	45	29	5	4	98
Poglądy polityczne						
Lewica	14	40	38	7	2	244
Centrum	15	43	31	9	2	403
Prawica	15	39	37	7	2	187
Trudno powiedzieć	18	34	35	8	4	386

Tabela 4. Czy, na podstawie własnych obserwacji i bezpośrednich kontaktów z młodzieżą, może Pan(i) powiedzieć, jakiej części młodzieży dotyczy kult pieniądza, pogoń za pieniądzem? 1 - Większości; 2 - Znaczącej części; 3 - Niewielkiej części; 4 - Tylko pojedynczych przypadków

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	40	16	6	1	1221
Płeć						
Mężczyźni	36	41	16	6	1	502
Kobiety	37	40	16	6	1	718
Wiek						
do 24 lat	42	41	11	6	0	66
25-34	38	39	16	5	1	350
35-44	39	38	16	6	1	544
45-54	30	46	16	6	2	206
55 lat i więcej	24	47	20	8	2	51
Miejsce zamieszkania						
Wieś	37	40	17	5	2	448
Miasto do 20 tys.	35	43	18	2	1	143
od 21 do 100 tys.	39	38	15	7	2	238
101-500 tys.	39	40	14	7	0	266
501 tys. i więcej mieszk.	32	43	16	8	1	125
Region						
Północny	36	46	13	5	0	149
Zachodni	40	38	20	2	1	128
Środkowozachodni	34	48	14	8	2	182
Środkowy	34	42	14	8	1	211
Wschodni	51	32	14	2	1	152
Południowo-wschodni	35	35	16	10	3	190
Południowo-zachodni	33	39	20	9	0	209
Wykształcenie						
Podstawowe	38	36	17	6	2	295
Zasadnicze zawodowe	38	43	12	5	2	406
Średnie	38	39	16	6	0	416
Wyższe	22	43	28	7	0	104
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	35	37	23	6	0	115
Prac. umysł. niż. szczebla	40	37	14	9	0	175
Pracownicy fiz. - umysł.	41	40	10	6	3	110
Robotnicy wykwalifikowani	40	40	13	5	1	210
Robotnicy niewykwalifik.	46	38	12	2	2	113
Rolnicy	28	43	19	8	2	122
Prywatni przedsiębiorcy	30	45	15	8	1	86
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	30	44	21	5	1	111
Bezrobotni	37	43	15	3	3	75
Gospodynie domowe i inni	34	40	20	5	1	100
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 750 tys. zł	41	35	17	5	2	172
750 tys. - 1249 tys.	37	44	12	5	2	331
1250 tys. - 1749 tys.	39	37	19	5	1	279
1750 tys. - 2249 tys.	35	41	17	7	0	211
2250 tys. i powyżej	32	41	19	9	0	209
Ocena własnych war. mater.						
Złe	38	41	15	3	2	354
Średnie	34	43	16	6	1	569
Dobre	41	33	16	9	1	294
Zainteresowanie polityką						
Duże	35	40	19	6	0	128
Średnie	40	38	15	7	1	581
Małe lub żadne	34	43	16	5	2	511
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	38	29	26	6	0	34
Raz w tygodniu	37	41	15	6	1	731
Kilka razy w roku	37	40	15	6	1	356
W ogóle nie uczestniczy	33	40	18	6	3	98
Poglądy polityczne						
Lewica	39	37	16	7	1	244
Centrum	36	38	19	7	0	403
Prawica	37	45	14	4	1	187
Trudno powiedzieć	36	42	14	5	3	387

Tabela 5. Czy, na podstawie własnych obserwacji i bezpośrednich kontaktów z młodzieżą, może Pan(i) powiedzieć, jakiej części młodzieży dotyczy brak perspektyw życiowych? 1 - Większości; 2 - Znaczącej części; 3 - Niewielkiej części; 4 - Tylko pojedynczych przypadków

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	38	44	13	3	1	1220
Płeć						
Mężczyźni	36	47	13	3	1	502
Kobiety	39	42	13	4	2	717
Wiek						
do 24 lat	41	45	6	8	0	66
25-34	40	43	12	3	2	350
35-44	37	45	13	3	1	543
45-54	38	43	15	3	1	206
55 lat i więcej	31	43	20	4	2	51
Miejsce zamieszkania						
Wieś	36	44	15	4	1	448
Miasto do 20 tys.	49	38	12	1	1	143
od 21 do 100 tys.	43	40	11	3	3	238
101-500 tys.	39	44	12	4	1	265
501 tys. i więcej mieszk.	24	58	12	5	1	125
Region						
Północny	48	38	11	3	1	149
Zachodni	45	44	9	2	2	128
Środkowozachodni	43	47	7	2	1	182
Środkowy	38	43	14	3	2	211
Wschodni	30	49	15	4	1	152
Południowo-wschodni	38	41	14	5	2	189
Południowo-zachodni	30	45	20	5	0	209
Wykształcenie						
Podstawowe	41	42	13	2	2	295
Zasadnicze zawodowe	43	38	14	4	1	406
Średnie	37	48	11	3	1	415
Wyższe	17	59	18	6	0	104
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	29	53	14	4	0	115
Prac.umysł.niż.szczębla	34	53	10	3	1	175
Pracownicy fiz.-umysł.	45	38	12	3	3	110
Robotnicy wykwalifikowani	44	41	10	3	1	210
Robotnicy niewykwalifik.	43	41	14	1	1	113
Rolnicy	25	48	20	7	1	122
Prywatni przedsiębiorcy	34	51	12	4	0	85
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	40	38	17	3	3	111
Bezrobotni	56	36	7	0	1	75
Gospodynie domowe i inni	36	38	19	5	2	100
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 750 tys.zł	43	38	10	7	2	171
750 tys. - 1249 tys.	41	42	14	2	2	331
1250 tys. - 1749 tys.	41	44	13	2	0	279
1750 tys. - 2249 tys.	37	46	13	3	0	211
2250 tys. i powyżej	30	48	16	5	1	209
Ocena własnych war. mater.						
Złe	47	38	11	1	2	353
Średnie	36	48	12	3	1	569
Dobre	32	44	17	6	1	294
Zainteresowanie polityką						
Duże	34	47	16	4	0	128
Średnie	38	45	13	3	1	581
Małe lub żadne	40	42	12	4	2	510
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	41	53	3	0	3	34
Raz w tygodniu	36	45	15	4	1	730
Kilka razy w roku	41	43	12	3	1	356
W ogóle nie uczestniczy	45	42	9	2	2	98
Poglądy polityczne						
Lewica	42	43	11	4	0	244
Centrum	34	50	12	2	1	403
Prawica	37	41	17	5	1	187
Trudno powiedzieć	40	40	13	4	3	386

Tabela 6. Czy, na podstawie własnych obserwacji i bezpośrednich kontaktów z młodzieżą, może Pan(i) powiedzieć, jakiej części młodzieży dotyczy obojętność wobec spraw innych ludzi? 1 - Większości; 2 - Znaczej części; 3 - Niewielkiej części; 4 - Tylko pojedynczych przypadków

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	23	42	28	5	2	1221
Płeć						
Mężczyźni	23	44	27	4	2	502
Kobiety	24	40	29	5	1	718
Wiek						
do 24 lat	41	33	18	5	3	66
25-34	25	41	29	4	1	350
35-44	24	42	29	4	1	543
45-54	16	44	29	9	2	206
55 lat i więcej	12	50	33	4	2	52
Miejsce zamieszkania						
Wieś	20	40	34	4	2	448
Miasto do 20 tys.	27	39	26	6	2	143
od 21 do 100 tys.	29	37	26	5	3	238
101-500 tys.	25	46	24	5	0	266
501 tys. i więcej mieszk.	18	51	26	5	0	125
Region						
Północny	30	42	23	4	1	149
Zachodni	20	40	30	6	4	128
Środkowozachodni	18	46	32	2	2	182
Środkowy	22	44	27	7	1	211
Wschodni	25	41	28	4	2	152
Południowo-wschodni	25	39	28	6	1	190
Południowo-zachodni	24	41	29	5	1	209
Wykształcenie						
Podstawowe	22	39	30	6	3	295
Zasadnicze zawodowe	26	41	28	3	1	406
Średnie	23	44	26	5	1	416
Wyższe	16	45	33	5	1	104
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	16	47	30	6	2	116
Prac.umysł.niż.szczębla	26	43	23	7	1	175
Pracownicy fiz.- umysł.	25	44	25	4	2	110
Robotnicy wykwalifikowani	29	38	28	4	2	210
Robotnicy niewykwalifik.	34	37	24	4	1	113
Rolnicy	10	43	40	4	2	122
Prywatni przedsiębiorcy	25	41	28	4	2	85
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	23	41	30	6	0	111
Bezrobotni	29	41	25	1	3	75
Gospodynie domowe i inni	15	48	30	6	1	100
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 750 tys.zł	29	36	27	5	3	171
750 tys. - 1249 tys.	24	40	30	4	2	331
1250 tys. - 1749 tys.	22	46	28	3	1	280
1750 tys. - 2249 tys.	23	43	27	5	1	211
2250 tys. i powyżej	18	44	29	7	2	209
Ocena własnych war. mater.						
Złe	26	41	28	3	2	353
Średnie	23	42	29	5	1	569
Dobre	22	44	26	6	2	295
Zainteresowanie polityką						
Duże	21	41	30	5	2	128
Średnie	26	42	26	5	1	581
Małe lub żadne	21	42	31	4	2	511
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	18	35	47	0	0	34
Raz w tygodniu	24	41	28	5	2	731
Kilka razy w roku	21	44	28	6	1	356
W ogóle nie uczestniczy	27	46	20	5	2	98
Poglądy polityczne						
Lewica	26	45	23	4	2	244
Centrum	21	41	32	5	1	404
Prawica	24	43	30	3	1	187
Trudno powiedzieć	23	41	27	6	3	386

Tabela 7. Czy, na podstawie własnych obserwacji i bezpośrednich kontaktów z młodzieżą, może Pan(i) powiedzieć, jakiej części młodzieży dotyczy nadużywanie alkoholu?
1 - Większości; 2 - Znacznej części; 3 - Niewielkiej części; 4 - Tylko pojedynczych przypadków

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	42	31	11	1	1220
Płeć						
Mężczyźni	12	43	34	9	1	502
Kobiety	17	41	29	12	1	717
Wiek						
do 24 lat	30	42	17	11	0	66
25-34	20	45	28	5	1	350
35-44	13	41	32	14	1	543
45-54	8	39	40	10	2	206
55 lat i więcej	8	41	29	22	0	51
Miejsce zamieszkania						
Wieś	13	42	32	12	1	448
Miasto do 20 tys.	16	33	41	9	1	143
od 21 do 100 tys.	16	46	25	11	2	238
101-500 tys.	18	39	32	11	0	265
501 tys. i więcej mieszk.	13	53	29	5	1	125
Region						
Północny	23	38	25	14	0	149
Zachodni	11	46	37	5	1	128
Środkowozachodni	13	38	38	8	1	182
Środkowy	19	42	27	8	3	211
Wschodni	17	47	26	10	1	152
Południowo-wschodni	10	47	28	14	1	189
Południowo-zachodni	11	37	38	14	0	209
Wykształcenie						
Podstawowe	17	43	26	13	1	295
Zasadnicze zawodowe	16	44	30	9	1	406
Średnie	14	40	34	10	1	415
Wyższe	7	38	40	13	2	104
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	5	40	41	10	3	115
Prac. umysł. niż. szczebla	14	45	29	13	0	175
Pracownicy fiz.- umysł.	18	51	24	6	1	110
Robotnicy wykwalifikowani	13	46	30	10	1	210
Robotnicy niewykwalifik.	17	49	27	7	0	113
Rolnicy	11	44	25	19	0	122
Prywatni przedsiębiorcy	11	33	42	12	2	85
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	16	33	39	12	0	111
Bezrobotni	23	35	37	4	1	75
Gospodynie domowe i inni	24	34	29	11	2	100
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 750 tys. zł	13	40	29	16	2	171
750 tys. - 1249 tys.	18	41	31	9	1	331
1250 tys. - 1749 tys.	15	42	34	9	0	279
1750 tys. - 2249 tys.	14	44	31	11	1	211
2250 tys. i powyżej	11	43	33	12	1	209
Ocena własnych war. mater.						
Złe	17	46	27	8	1	353
Średnie	12	43	33	12	1	569
Dobre	18	36	33	12	1	294
Zainteresowanie polityką						
Duże	13	42	29	14	2	128
Średnie	15	39	35	10	1	581
Małe lub żadne	15	45	28	11	1	510
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	24	35	35	6	0	34
Raz w tygodniu	13	40	32	14	1	730
Kilka razy w roku	17	46	29	7	1	356
W ogóle nie uczestniczy	13	45	35	5	2	98
Poglądy polityczne						
Lewica	16	45	30	9	1	244
Centrum	13	43	32	12	0	403
Prawica	13	41	33	11	3	187
Trudno powiedzieć	17	40	31	10	2	386